

การประชุมวิชาการระดับชาติ “นอร์ทเทิร์นวิจัย” ครั้งที่ 7 Northern Research

ปัจจัยที่ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้ารับการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกสตรีที่มีอายุ 35-60 ปี ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง

Factors associated with the decision to undergo cervical cancer screening for women aged 35-60 In the area responsible for Tha Song Yang Health Promoting Hospital.

ประภาพร คำแสนราช, รุ่งตะวัน เมืองมูล, กนกอร สมบัติ และ ฤทัยรัตน์ บุรณะพันธ์

Prapaporn Khamsaenrat, Roongtawan Muerngmoon, Kanokorn Sombat and Ruethairat Buranaphan

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้ารับการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกสตรีที่มีอายุ 35-60 ปี ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง กลุ่มตัวอย่าง หญิงที่มีอายุ 35-60 ปี จำนวน 76 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปและแบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำกับการเข้ารับบริการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติแจกแจงความถี่ร้อยละ ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 100) อยู่ในช่วงอายุ 30-39 ปี (ร้อยละ 77.6) นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 80.3) สถานภาพคู่ (ร้อยละ 78.9) มีความรู้เกี่ยวกับมะเร็งปากมดลูก (ร้อยละ 78.9) มีการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดมะเร็งปากมดลูก (ร้อยละ 82.9) มรการรับรู้ความรุนแรงของมะเร็งปากมดลูก (ร้อยละ 77.6) มีการรับรู้ประโยชน์ของการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกด้วยวิธีแพปสเมียร์ (ร้อยละ 63.2) มีการรับรู้อุปสรรคในการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูก (ร้อยละ 57.9) และมีการรับรู้ความสามารถตนเองต่อการไปตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูก (ร้อยละ 63.2)

คำสำคัญ: โรคติดเชื้อเอชพีวี (HPV)

ABSTRACT

This research has the objective To study the factors that relate to the decision to attend cervical cancer screening for women aged 35-60 years in the responsible area of Tha Song Yang Health Promoting Hospital. Sample group 76 women aged 35-60 years. Tools for data collection. It is a general information questionnaire and a personal factor questionnaire. And the relationship between leading factors With receiving cervical cancer screening services for the sample The data was analyzed by using statistical distribution of frequency, percentage, and results showed that the sample was female (100%), aged 30-39 years (77.6%), Buddhist (80.3%) Knowledge of cervical cancer (78.9%) perceived risk of cervical cancer (82.9%), perceived severity of cervical cancer (77.6 percent) were perceived. Benefits of cervical cancer screening by pap smear (63.2%) were perceived barriers to cervical cancer screening (57.9%) and self-efficacy towards the examination. Screening for cervical cancer (63.2%)

KEYWORDS : Human Papillomavirus (HPV)

บทนำ

ในปัจจุบันมีเทคโนโลยีใหม่ในการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูก โดยวิธี HPV DNA Test เป็นการ ตรวจหาเชื้อ HPV สายพันธุ์ก่อมะเร็งปากมดลูก วิธีนี้มีความไวและความจำเพาะของการตรวจหาเซลล์ผิดปกติ สูงกว่าการตรวจคัดกรองที่ใช้ในปัจจุบัน ในหลายประเทศได้เปลี่ยนแนวทางการคัดกรองระดับประชากรจาก Pap smear อย่างเป็นการใช้ HPV Genotyping ร่วมกับ ซึ่งในอดีตมีชุดตรวจราคาสูงและต้องใช้ เครื่องมือเฉพาะทางห้องปฏิบัติการ แต่อย่างไรก็ตาม วิธีนี้สามารถลดภาระการอ่านเซลล์โดยนักเซลล์วิทยา และปัญหาเรื่องของคุณภาพในการเก็บตัวอย่างได้ ซึ่งจะมีประโยชน์และมีความคุ้มค่าในการตรวจคัดกรอง สำหรับประชากรหญิงไทย มะเร็งปากมดลูกเป็นปัญหาทางสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศไทย โดยพบเป็นอันดับ 2 ของมะเร็งในสตรีไทย รองจากมะเร็งเต้านม จากรายงานของ WHO/ICO Information Centre on HPV and Cervical Cancer (HPV Information Centre), Human Papillomavirus and Related Cancers in Thailand, Summary Report 2010 ได้รายงานในปี พ.ศ.2551 ประเทศไทยมีประชากรสตรีที่เสี่ยงต่อมะเร็งปากมดลูก 26.09 ล้านคน มีอายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป ชนิดของมะเร็งปากมดลูกที่พบได้บ่อยที่สุด ได้แก่ Squamous cell carcinoma คิดเป็นร้อยละ 69.8-81.8 รองลงมา ได้แก่ Adenocarcinoma คิดเป็นร้อยละ 9.8-22.8 ดังรูปที่ 2 [2] อุบัติการณ์ของมะเร็งปากมดลูก สูงสุดในช่วงอายุ 50-55 ปี สำหรับอุบัติการณ์ในจังหวัดเชียงใหม่ มีความแตกต่างจากภาพรวมของประเทศ คือ พบว่ามีอุบัติการณ์สูงสุดในช่วงอายุ 65-70 ปี โดยใกล้เคียงกับในช่วงอายุ 50-55 ปี, 40-45 ปี และ 35-40 ปี ซึ่งมีอุบัติการณ์สูงรองลงไป และจากการศึกษาทางด้านไวรัส พบว่าเชื้อไวรัสฮิวแมนแพปพิลโลมา (Human Papilloma Virus, HPV) หรือไวรัสเอชพีวี โดยเฉพาะไวรัสเอชพีวี 16 และ 18 เป็นสาเหตุหลักให้เกิดโรคมะเร็งปากมดลูก สำหรับปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้มีโอกาสติดเชื้อไวรัส ได้แก่ การมีคู่นอนหลายคน การมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์เมื่ออายุน้อยจากการคัดกรองโรคมะเร็งปากมดลูกในเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง ปีงบประมาณ 2564 มีจำนวนผู้มาคัดกรองมีทั้งหมด 607 คน แบ่งเป็น ผู้ที่มีประวัติการคัดกรองเมื่อ 5 ปีที่แล้ว จำนวน 104 คน และผู้ที่ไม่เคยได้รับการคัดกรองจำนวน 504 คน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อให้สตรีอายุ 35 – 60 ปี มีความรู้และเกิดความตระหนักในเรื่องโรคมะเร็งและได้รับการตรวจที่ถูกต้อง
2. เพื่อให้สตรีอายุ 35-60 ปี ได้รับการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูก

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพเพื่อป้องกันโรคความดันโลหิตสูงของกลุ่มเสี่ยงในเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพเพื่อป้องกันโรคความดันโลหิตสูงของกลุ่มเสี่ยงในเขตพื้นที่รับผิดชอบรพ.สต.ท่าสองยาง ซึ่งจะทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี และทบทวนวรรณกรรม

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงที่อยู่ในเขตรับผิดชอบของรพ.สต.ท่าสองยาง จำนวน 76 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ หญิงที่มารับบริการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง โดยการสุ่มอย่างแบบสำรวจ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Taro Yamane จากจำนวน 76 ราย กำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ 95%ค่าความคาดเคลื่อนไม่เกิน 0.05หรือ 0.01 % ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้จำนวน 76 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษา ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการคลอดทารกน้ำหนักน้อยของหญิงตั้งครรภ์ ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อายุ ศาสนา การศึกษา รายได้ของครอบครัว/ปี อาชีพ ประวัติการตั้งครรภ์ อายุเมื่อตั้งครรภ์ครั้งแรก
2. ปัจจัยเสี่ยงส่วนบุคคล ได้แก่
  - 2.1. การคุมกำเนิด
  - 2.2. การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
  - 2.3. การสูบบุหรี่
  - 2.4. การออกกำลังกาย
3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำกับการเข้ารับบริการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกของกลุ่มตัวอย่าง
  - 3.1. ความรู้เกี่ยวกับมะเร็งปากมดลูก
  - 3.2. การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดมะเร็งปากมดลูก
  - 3.3. การรับรู้ความรุนแรงของมะเร็งปากมดลูก
  - 3.4. การรับรู้ประโยชน์ของการตรวจคัดกรอง มะเร็งปากมดลูกด้วยวิธีแพปสเมียร์
  - 3.5. การรับรู้อุปสรรคในการตรวจคัดกรอง มะเร็งปากมดลูก
  - 3.6. การรับรู้ความสามารถตนเองต่อการไป ตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และมีผู้ช่วยในการเก็บข้อมูล 2 คน โดยขออนุญาตจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลท่าสองยาง เพื่อขอรายชื่อหญิงตั้งครรภ์ที่คลอดทารกน้ำหนักต่ำกว่า 2,500 กรัม ภายหลังจากได้รับอนุญาตแล้ว ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลตามบ้านของมารดาที่คลอดบุตรมีน้ำหนักต่ำกว่า 2,500 กรัม ดังนี้

1. ผู้วิจัยอธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากตัวอย่าง
2. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลของตัวอย่างตามแบบสอบถาม
3. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของข้อมูลแล้วจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 30-39 ปี (ร้อยละ 77.6) รองลงมาอายุระหว่าง 40-49 (ร้อยละ 22.4) นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 80.3) รองลงมานับถือศาสนาคริสต์ (ร้อยละ 17.1) ส่วนใหญ่จบการศึกษา ป.1-ป.3 (ร้อยละ 81.6) มีสถานภาพคู่ (ร้อยละ 78.9) มีรายได้ 30,000-50,000 บาทต่อปี ประกอบอาชีพเกษตรกร (ทำไร่ ทำนา ทำสวน) เป็นอาชีพหลัก (ร้อยละ 88.2) มีประวัติเคยตั้งครรภ์ (ร้อยละ 97.4) ตั้งครรภ์ครั้งแรกมีอายุน้อยกว่า 25 ปี (ร้อยละ 80.3)

ส่วนที่ 2 ปัจจัยส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่างมีการคุมกำเนิดก่อนการตั้งครรภ์ (ร้อยละ 73.7) ไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (ร้อยละ 57.9) ไม่เคยสูบบุหรี่ (ร้อยละ 65.8) และไม่เคยออกกำลังกาย (ร้อยละ 65.8)

ส่วนที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำกับการเข้ารับบริการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูก

พบว่าสตรีที่มีอายุ 30-39 ปี เข้ารับบริการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกมากกว่ากลุ่มที่มีอายุ 40-49 ปี และ 50-60 ปี ทั้งนี้มีข้อสังเกตว่า บุคคลที่มีอายุน้อย จะมีการรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็งปากมดลูกมากกว่าผู้ที่มีอายุมาก